

Kære forældre.

Mange forældre bliver overraskede og måske endda lidt forskrækkede, når de opdager, at deres børn leger lege, der involverer numser, tisse mænd og tisse koner. Men tag det roligt – det er ofte helt normalt.

Her kan du læse om børns naturlige seksualitet og om, hvordan vi som voksne kan forholde os til den.

Vi håber, at vi med denne pjece kan bidrage til en god og åben dialog om emnet mellem dagtilbud og forældre.

Sådan forholder vi os til børns seksuelle lege.

Overordnet set er omsorg og et trygt miljø en af grundbetingelserne for børns trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Det betyder at ingen børn må lide fysisk overlast/og eller udsættes for krænkelser.

Vi ved at, alle børn besidder en naturlig og eksperimenterende kropslig sanselig adfærd, der medvirker til at barnet udvikler kendskab til sig selv og andre børn i forhold til krop og kønsforskelle.

Det er fundamentet for en sund seksualitet, der følger med i ungdoms- og voksenlivet.

Det vi hver især og sammen skal forholde os til som dagtilbud og forælder.

Som dagtilbud skal vi forholde os til seksuelle lege, ligesom vi skal forholde os til en hver anden leg. Vores rolle er at være observerende og guidende, så legene forbliver ligeværdige, frivillige og spontane og foregår mellem jævnaldrende.

En "doktorleg" må ikke udvikle sig i en grænseoverskridende retning.

Som forælder skal du forholde dig til, at dit barn stiller spørgsmål om seksualitet eller fortæller om oplevelser oplevet i dagtilbud.

Sammen skal vi, som dagtilbud og forælder i fællesskab drøfte, hvordan vi skaber de bedste rammer for børnenes nysgerrighed og leg med kroppen.

Hvordan er børns seksualitet?

Små børn er nysgerrige omkring krop og køn, ligesom de er nysgerrige omkring alt andet de møder i livet.

Børns seksualitet består af umiddelbare følelser og fornemmelser, og barnet er slet ikke bevidst om, at disse følelser er seksuelle. På den måde adskiller barnets seksualitet sig markant fra den voksnes. Når børn mærker lyst, er det som noget, der kildrer i maven og i kroppen, når de rører ved deres kønsdele. Som voksne er vi bevidste om, hvad denne lyst er, og hvad den betyder. Det er børn slet ikke.

Faktisk er mange børn tæt på begyndelsen af puberteten, før de begynder at forbinde det, de hører og ved om voksensexualitet med de følelser og fornemmelser, de selv har.

Hvornår begynder børn at udforske deres seksualitet?

Børn begynder at udforske deres egen krop, så snart de kan bruge deres hænder.

Børn i halvandet- til toårsalderen kan også kigge interesseret på og røre ved andre børns kønsorganer, hvis de for eksempel er i bad sammen, og de kan være nysgerrige, hvis de ser forældre eller søskende uden tøj på.

Det er dog først omkring tre-årsalderen, at legene omkring seksualitet for alvor går i gang. Her begynder børnene at fornemme, at der er tabuområder, og at der er ting, der er spændende eller sjove.

Hvordan udforsker børn sin seksualitet?

Det er normalt, at børnene i perioder bliver begejstrede for frække ord som 'tissemand', 'røv' og 'numse' og at de synes, at det er spændende at snakke om 'at bolle'.

Det er også normalt, at børn leger læge, udforsker hinandens kroppe, tegner på hinanden og piller ved hinanden med fingrene. Det kan også være, at de leger kysse-fange lege på legepladsen, og 'tage temperatur' på hinanden eller eksperimentere med at putte ting ind i hinanden, som for eksempel fingre, pinde, glaskugler, bær og så videre.

For børn er kroppens åbninger ikke tabubelagte, som de er for voksne, så hvis det indgår som del af en doktorleg eller lignende, og hvis legen er gensidig og frivillig, er det ikke unormalt.

Som voksen bør man dog stille og roligt forklare børnene, at man aldrig må putte ting ind i hinanden, da det kan give rifter og gøre ondt.

Hvordan skaber vi tryghed og omsorg i hverdagen.

En stor del af omsorgen for et barn er kropslig, og børn har brug for kropskontakt – også mens de er i dagtilbud.

Når vi trøster et barn, der ked af det og har brug for at blive taget op på skødet, får kropskontakt og intimitet barnet til at falde til ro.

Kropskontakt er en helt naturlig og nødvendig del af den fysiske omsorg for barnet, når barnet har brug for hjælp på toilettet, skal skiftes eller har brug for at få skiftet tøj.

I dagtilbud har vi nogen principper for de voksne opgaver i forhold til vores viden om at børn har en naturlig nysgerrighed over for hinanden, og at den kan komme til udtryk gennem deres leg:

- Vi skal være i nærheden af børnene, så vi ved, hvad de laver – uden det virker som overvågning.
- Vi skal kende vores børn. På den måde ved vi, hvem vi særligt skal være opmærksomme på.
- Vi skal være særligt opmærksomme, hvis de samme to eller flere børn søger væk for at være alene.
- Børnene skal beholde tøjet på i Mejemarken.
- Der må under ingen omstændighed proppes ting i kropsåbninger.
- Når vi ser og oplever børns leg, der handler om nysgerrighed til kroppen, må vi ikke give børnene dårlig samvittighed, men aflede dem, så legen stopper eller de bliver bange.
- Vi er opmærksomme på barnets signaler og griber ind, hvis vi oplever at et barn føler sig presset af et andet barn, og har svært ved at sige fra.
- I samarbejdet med forældre skal vi være åbne omkring situationen – uden at overdramatiserer situationen. Vi skal tale med forældrene på en måde, der sikrer at børnene ikke bliver bange eller skamfulde.

Det vi ikke gør i omgangen med børnene er:

- Vi kysser ikke børnene.
- Vi fotograferer ikke børnene nøgne.

Hvordan forholder man sig som forældre til barnets seksuelle lege?

Det er ikke ualmindeligt at du som forælder kan komme i tvivl om, hvad der er normal adfærd eller hvor går grænsen, når små børn begynder at interessere sig for krop og køn.

Du kan møde dit barn ved at tale om emnet på samme måde, som du taler om alt andet, og derved støtte barnets nysgerrighed og leg med kroppen.

- Tal om krop og køn på samme måde, som du taler med dit barn om alt mulig andet.
- Vis dit barn, at det er i orden at spørge, selvom du ikke altid kan svare på spørgsmålene.
- Giv dit barn enkle svar, der er til at forstå og passer til barnets alder.
- Respekter dit barns grænser for berøring og lær barnet, at det er i orden at sige fra.
- Spørg roligt og nysgerrigt til dit barns oplevelser med doktorlege.
- Vis dit barn, at du ikke bliver sur eller forskrækket, hvis det fortæller om oplevelser med "doktorlege"
- Vær opmærksom på, at dit barn kun leger "doktorlege" med børn, der er ligeværdige i alder og modenhed.
- Snak med personalet, hvor dit barn bliver passet, hvis du er i tvivl om, hvordan du skal handle.

Det betyder ikke, at du behøver have svar på alt, eller at du ikke må være usikker. Det er også i orden, at du ikke har lyst til at svare, hvis dit barn spørger til dit eget seksualliv. Så må du gerne sige, at det er privat område, som de ikke skal involveres i.

Gode billedbøger kan være en stor hjælp, når man skal forklare barnet om seksualitet. Hav dem stående fremme, så I kan vende tilbage til dem, når barnet har nye spørgsmål.

Pjecen er lavet med inspiration fra:

["Små børns seksualitet" Århus Kommune.](#)

["Information til forældre om små børns seksualitet" Hjørring Kommune.](#)

[Børns seksuelle sundhed - Sundhedstjenesten \(sundhedstjenesten-egedal.dk\)](#)

[Må vi lege doktor – Anna Louise Stevnhøj](#)

Litteratur, som du kan læse sammen med dit barn.

"Hemmeligheder" skrevet af Lisbeth Zornig Andersen og Freja Emilie Palsgaard Andersen.

"Blev du til ved et knald" skrevet af Tine Bundsgaard.

"Mor har en baby i maven" skrevet af Lars Daneskov.